

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ СТАРТОВИХ ЦІН НА КРУГЛІ ЛІСОМАТЕРІАЛИ ПРИ АУКЦІОННІЙ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Досліджено механізми управління процесом ціноутворення на круглі лісоматеріали в умовах аукціонної торгівлі в Україні. Особливу увагу приділено ролі електронних торгових майданчиків у забезпеченні прозорості та конкурентності торгів. Обґрунтовано необхідність удосконалення методичних підходів до встановлення початкової вартості лотів для запобігання демпінгу та стимулювання раціонального лісокористування. Запропоновано рекомендації щодо оптимізації стратегії ціноутворення для державних лісогосподарських підприємств з метою підвищення їхньої економічної ефективності в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: круглі лісоматеріали, стартова ціна, аукціонна торгівля, лісовий сектор, ціноутворення.

Стартова ціна в системі аукціонної торгівлі деревиною є важливим елементом механізму ринкового ціноутворення. Вона не є кінцевою ціною реалізації, а виконує функцію початкового орієнтира, який активізує конкурентну взаємодію учасників ринку.

Розглянемо в загальному розумінні стартову ціну на круглі лісоматеріали як складне еколого-економічну та соціальне явище. Це управління процесу взаємодії реалізації важливого державного ресурсу і бізнесу, що у подальшому створює додану вартість, робочі місця, є платником податків, платежів, створює здорову конкуренцію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Державне регулювання в напрямку аукціонної торгівлі круглими лісоматеріалами (необробленої деревини) має позитивну динаміку з врахуванням національної ваги деревини та лісового комплексу в цілому [1-8].

Разом з тим, не дивлячись на вагомі позитивні аспекти аукціонної торгівлі необробленою деревиною в Україні, цей процес супроводжується низкою дискусійних питань, що потребують невідкладного вирішення. Проілюструємо їх в нашій роботі за допомогою діаграми Парето [9]:

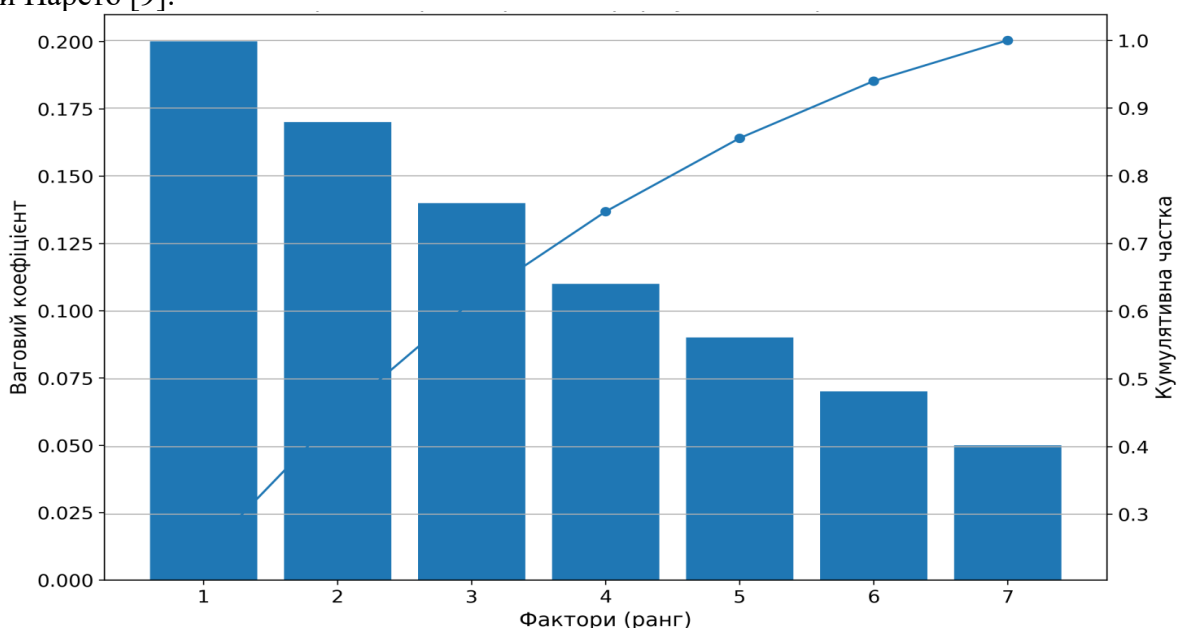

Рис. 1. Діаграма Парето: проблем формування стартових цін на аукціонах круглих лісоматеріалів

Тлумачення факторів (рангів):

1. Обмежене використання ринкових індикаторів.
2. Відсутність єдиної стандартизованої методики.
3. Недостатня прозорість алгоритмів формування цін.
4. Вплив регіональних особливостей ринку.
5. Обмежене використання статистичних моделей попиту.
6. Відсутність довгострокових ринкових індикаторів.
7. Низький рівень використання прогнозних моделей.

На основі діаграми Парето нами сформована таблиця і рисунок впливу причинно-наслідкових зв'язків на формування стартових цін.

Таблиця 1

Причинно-наслідковий вплив груп проблем на формування стартових цін

Група	Частка впливу
Методичні фактори	40 %
Інформаційні фактори	30 %
Ринкові фактори	20 %
Аналітичні інструменти	10 %

Рис. 2. Фактори впливу на стартову ціну круглі лісоматеріали (КЛІМ)

Розглянемо деякі порівняльні аспекти формування стартової ціни на КЛІМ в країнах Європейського Союзу та України [10,11].

ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ	УКРАЇНА
 ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ЦІНИ	Ринкові індикатори, біржі, індекси	Внутрішні розрахунки продавця (ДП «Ліси України»)
 ОСНОВНА БАЗА РОЗРАХУНКУ	Індексні ціни, довгострокова статистика	Попередні аукціони
 МЕТОД ЦІНОУТВОРЕННЯ	Формалізований (моделі, індекси, контракти)	Емпіричний (на основі досвіду)
 РОЛЬ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ	Враховується ще на етапі формування ціни	Визначається під час аукціону
 ВРАХУВАННЯ ЯКОСТІ ДЕРЕВИНИ	Через стандартизовані коефіцієнти та премії	Через характеристики лоту
 ВРАХУВАННЯ ЛОГІСТИКИ	Системно (включено в моделі ціни)	Частково
 РЕГІОНАЛЬНИЙ ФАКТОР	Чітко враховується (регіональні ринки)	Не завжди формалізований
 АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ	Активно використовуються (Big Data, індекси)	Обмежені
 ПРОЗОРИСТЬ ФОРМУВАННЯ ЦІНИ	Висока	Середня
 ГНУЧКІСТЬ ЦІНИ	Контрольована (баланс стабільності і гнучкості)	Висока (але нестабільна)
 РИЗИК СПОТВОРЕННЯ ЦІНИ	Нижчий	Вищий
 СТАБІЛЬНІСТЬ РИНКУ	Висока	Низька / середня

Рис. 3. Формування стартової ціни на деревину: ЄС та Україна

Отже, в Україні стартова ціна визначається продавцем (ДП «Ліси України») на етапі формування лота перед оголошенням аукціону. Найважливішим орієнтиром є фактичні ціни реалізації аналогічної деревини на попередніх торгах.

Таким чином, в Україні стартові ціни на аукціонах круглих лісоматеріалів формуються:

- без централізованої методики;
- на основі аналізу попередніх торгів;
- з урахуванням характеристик деревини та ринкової кон'юнктури.

Остаточна ціна формується в результаті конкурентної боротьби учасників аукціону в системі «Prozoro.Sale».

Світова практика показує, що ефективне ціноутворення базується не на минулому, а на очікуваннях ринку. В Україні ж домінує ретроспективний підхід.

Тому головний виклик сьогодення — це опрацювання, прийняття та перехід до єдиної методики встановлення стартових цін на круглі лісоматеріали у диференціації порід, якісних характеристик, виробничих витрат, наявної технології заготівлі та переробки деревини, аналітичної моделі ціноутворення, попиту та інших державних та ринкових регуляторів.

На основі міжнародного досвіду можна визначити кілька стратегічних напрямів удосконалення системи формування стартових цін:

1. Створення національного індексу цін на деревину.
2. Використання статистичних моделей прогнозування попиту.
3. Підвищення прозорості алгоритмів розрахунку стартових цін.
4. Інтеграція інформаційних систем моніторингу ринку деревини.
5. Гармонізація методик із європейськими стандартами лісового ринку.

Використані джерела:

1. Лісовий кодекс України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
2. Закон України «Про публічні закупівлі». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
3. Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Деякі питання реформування управління лісової галузі: Постанова КМУ №1003 (2022). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2022-п>
5. Накази Держлісагентства. – URL: <https://forest.gov.ua>
6. ДП «Ліси України» (внутрішні регламенти). – URL: <https://e-forest.gov.ua>
7. Регламент електронних аукціонів. – URL: <https://prozorro.sale/info/elektronni-auksiony/>
8. Науково-методичні рекомендації з нормування витрат сировини у виробництві пиломатеріалів та заготовок. – URL: https://lvivlis.gov.ua/upload/users_files/1/upload/Rekomendacii_normY_vYtrat_11.06.2019.pdf
9. Що таке принцип Парето та як його застосувати в роботі та житті. – URL: <https://happymonday.ua/shho-take-pryntsy-pareto>
10. Стратегічні орієнтири поглиблення торговельно-економічних відносин України з країнами Європейського Союзу. – URL: https://fru.ua/images/doc/2025/EU_web.pdf
11. Максимізація лісової ренти: міжнародний та український досвід. – URL: <https://pravda.com.ua/columns/2023/06/21/701387/>